

Ställningstagande av undervisningssektorns etiska råd 10.6.2013

Att förebygga och ingripa mot mobbning i skolorna

Undervisningssektorns etiska råd har tidigare (2002) tagit ställning till mobbning men vill på grund av att ärendet är viktigt ta upp det på nytt.

Skolan är elevernas, lärarnas och skolans övriga vuxnas arbetsplats. Den rätt till utbildning som garanteras i grundlagen kan tillgodoses endast om varje elevs fysiska och psykiska integritet respekteras. Enligt arbetarskyddslagstiftningen har alla rätt att utföra sitt arbete i en trygg omgivning som varken äventyrar hälsan eller välbefinnandet.

Att respektera de mänskliga rättigheterna som medlemmarna i en skolgemenskap har och att skapa och upprätthålla en hälsosam och trygg arbetsmiljö innebär också att främja medlemmarnas psykiska välbefinnande. Skolan är en gemenskap där alla är tillsammans och lär sig att komma överens med varandra. De som har skolan som sin arbetsplats har rätt att förvänta sig att de andra uppför sig på ett sakligt sätt och att alla visar hänsyn mot varandra. För att främja välbefinnandet hos alla medlemmar i gemenskapen är det viktigt att skapa en vänlig och positiv atmosfär i skolan. Alla medlemmar påverkar varandras välbefinnande. Eleverna ska emellertid framför allt kunna lita på att de vuxna som ansvarar för skolans verksamhet inte tillåter osakligt beteende och att de vuxna omedelbart ingriper mot mobbning.

Barn är annorlunda än vuxna med tanke på utvecklingsnivå och färdigheter och har därför inte alltid förutsättningar att identifiera svårigheter och be om hjälp. De lever också under en hård press av olika slag i skolan och kan därför ha svårt för att tala ut om problemen. Vuxna får ofta inte kännedom om mobbning förrän den redan har pågått i flera månader eller rentav år. Det förutsätts därför att lärarna har förmåga att identifiera tecken på mobbning och vilja att medge att mobbning är ett mångfasetterat problem och en allvarlig företeelse. Ju tidigare man ingriper mot mobbning, desto bättre möjligheter har man att få den att upphöra och att förebygga de skador som den alltid orsakar. Till lärarens yrkesetiska skyldigheter hör att ingripa i situationen redan på det stadium då han eller hon har skäl till att misstänka att någon blir mobbad. Läraren ska börja utreda ärendet och ta ansvar både för den mobbade och för mobbaren.

Mobbning är ett symptom på att en gemenskap mår dåligt. För att situationen ska kunna bli bättre förutsätts det en vilja att agera tillsammans och hitta lösningar på uppdagade problem. När man utreder och ingriper mot mobbning ska man utgå från barnets bästa också i de fall då barnets bästa står i konflikt med vårdnadshavarnas och/eller skolans intressen.

Undervisningssektorns etiska råd vädjar till alla vuxna: alla är skyldiga att ingripa mot mobbning och att se till att den upphör och förebyggs samt att samarbeta med andra vuxna. Var och en har rätt att gå i skola utan att känna rädsla och oro för att bli mobbad. Följande norm som ingår i lärarens etiska principer är lämplig som vägvisare vid utredningen av mobbningsfall: "Läraren ska särskilt beakta de elever som behöver omsorg och beskydd och får aldrig godta någon som helst form av mobbning eller utnyttjande."

Ett viktigt instrument när man utreder och löser mobbningsproblem är ett förtroendefullt samarbete mellan de vuxna i hemmet och skolan. Situationen förvärras om en konstruktiv dialog saknas mellan de vuxna, och om de vuxna skyller på varandra, förvränger saken och söker syndabockar. Då tillspetsas problemen för barnens del. Det primära tillvägagångssättet då man utreder mobbning och ingriper mot den är därför ett fungerande samarbete mellan skolan och hemmet. Skolan och det kommunala undervisningsväsendet ska dock också ha en klar handlingsmodell för de fall där samarbetet av någon anledning inte fungerar.

Varje skola ska ha ett enhetligt tillvägagångssätt för hur ingripa mot mobbning, vem som ska kontaktas, vem som ska få kännedom om ärendet och vem som ska delta i utredningen och hurdana roller de ska ha. Klara riktlinjer visar att skolan inte accepterar mobbning och att man ingriper mot den. De är också till hjälp vid problemlösning: om man på skolan har kommit överens om tillvägagångssättet på förhand så kan man i en krissituation koncentrera sig på att lösa själva fallet. När ett mobbningsfall utreds bör man anteckna alla åtgärder som vidtas i ärendet. Vid förfarandet bör man höra alla parter, bemöta alla jämlikt och lägga vikt vid den öppenhet som förutsätts i en förtroendefull relation.

Det är alltid fel att mobba och mobbning kan också vara en straffbar handling. Undervisningssektorns etiska råd tar i de här anvisningarna inte ställning till straffrättsliga frågor som ska behandlas av rättsväsendet.